

Keminäniň şorta sözleri

Category: Degişmeler, Goşgular, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Keminäniň şorta sözleri KEMINÄNIŇ ŞORTA SÖZLERI

■ Eşek bilen aram bir garyş

Kemine bir gün köpçüligiň üýşen ýerinde gazal aýdyp otyr eken. Bir baý hem munuň sal-sal eşiklerine gözi düşüp, oňa göwni ýetmän, ýaňsylaý başlaýar.

– Ýeri, haw, molla Kemine, bu günler eşek bilen araň neneňdir?
– diýýär.

Kemune hem baý bilen arasyny garyşlaýar-da:

– Eşek bilen-ä aram bir garyş eken – diýýär.

■ Gömlen garyplyk

Kemine özüniň şol gadymy içmeginiň egne alarlygy galmansoň, ahyrda ony Maryda Porsugala diýlen ýerde gömüpdür.

Ol soň bir märekä gelip:

– Ahaw, adamlar, men ähli garyplygy Porsugalada gömendirin welin, şol ýerini Garaýusuplar agtaraýmasyn – diýip tabşyrypdyr.

■ Git-de içmegiňi ýamat

Kemjne gelne degişmek üçin «Zülpüň» goşgusyndan:

– Saçyň her taryna ýüz müň tümen isteseň,
Nagt bereýin pullaryň, bir-birden sana zülpüň –
diýipdir. Gelin hem oňa:

– Beýle puluň köp bolsa, git-de içmegiňi ýamat – diýip jogap beripdir.

■ Size atalyk goşandam barmydy?

Bir gün bir baý dünýäden ötüpdür. Onuň hossarlary:

– Işan gelsin, zadyny tereke edip bersin – diýip, adam iberenler.

Işan ýoldaş bolmaga bir amatly adam bolmandygy üçin Keminä «Ýoldaş boluň» diýýär. Kemine:

– Bolýar, tagsyr, ýoldaş bolarys – diýýär.

Olar baýyň öýüne barýarlar. Ony jynaza okap; ugradýarlar, bar malyňy tereke edip, paýlamaga oturýarlar. Zady paýlansoň, piriň özi hem ölen baýyň oglanlarynyň birine düşýän ýaly zady «paýlanyma derek düşýän hakym» diýip, almakçy bolýar. Şol wagt Kemine:

– Işan aga, bu baýyň size atalyk goşandam barmydy?! – diýen.

■ Mollasynyň toklusy ýok

Kemine bilen könedan tanyş, onuň şahandazlygyna belet käbir adamlar käte onuň bilen degişme sözleri aýdysyp, ýomak aýdysar ekenler. Ine, günleriň birinde iki sany dost biri-birine:

– Gel, şu Kemine dostumyza salama gideli – diýip, şahyryň ýanyna ugranlar. Olar Keminäniň öýüne baran mahaly, iki sany adam molla Keminäden sapak alyp, ders okap oturan ekeni.

Saglyk-amanlykdan soň, ýaňky iki dost Keminäniň şägirtlerine garap:

– Ýeri ýigitler, näme işläp otyrsyňyz? – diýip soranlar.

Olar:

– Keimeb halypadan ders alýarys – diýenler. Onda bu iki dost:

– Bu gurap oturan, kepäp duran köne arydanam bir ders çykarmy?! Munuň endamynda öl bara meňzeş däl-le – diýenler.

Şahyryň şägirtleri:

– Biz-ä şunuň bilýän ylmyna eýe bolubilsek, müň keremrazy diýenler. Iki dost ýene ýeň bermän:

– Keminäde ylym näme işlesin, asla «toklynyň» mollasy bolmaz. Kemine-de «tokly dälidirin» diýebilmez ahyry – diýipdirler.

Şägirtler Keminäniň ýüzüne seredişipdirler. Şol wagt Kemine bulara:

– Hany, ylym öwrenjegiňiz çyn bolsa bularyň jogabyny özüňiz beriň – diýen. Onsoň bular ýaňky iki dosta garap:

– Ýok, siz bileňzok: toklynyň mollasy bar-da, mollanyň toklusy ýok – diýip, jogap berenler.

Degişme gürrüňçilige gelen iki dost bu söze näme diýjeklerini

bilmän, kanagatlanyp, yzlaryna gaýdanlar.

■ Aşyňy aja ber

Günlerde bir gün Kemine özünün tanalmaýan bir obasyna baran eken. Şol obada biri toý edýär ekeni. Kemine-de: «Gel-aý, şu obanyňam toýuny göreýin-le» diýip, märekäniň gyrasyndan barýar. Çanak çekilip başlanýar. Geýnülü, ýüpek gyzył donly adamlary öňürti naharlaýarlar. Gyrada oturan garyp-pukaralara onçakly üns berýänem ýok. Kemine hem şolaryň arasynda ekeni.

Soň Kemine ýuwaşlyk bilen turup, obanyň başga bir çetine baryp, öý eýesinden gyrmyzy don alyp, geýnip, bezenip-beslenip, ýene ýaňky toý ýere gelýär.

Häлки toý ýeri derrew munuň eşegini tutup, daňşyp, özüni-de töre geçirýärler. Kemine hem donunyň sag syýyny çanagyň erňegine eltip: «Iý, donum, iý» diýýär.

Adamlaryň birnäçesi onuň bu bolşuna gülşüp:

– Bu ýaşuly nähili adamkan?! – diýişýärler. Soňra oňa:

– Heý-de donam bir nahar iýerimi, seniň akylyň bir ýerindemi?

– diýenler. Onda Kemine:

– Ýap-ýaňy öz köne-küşül egin-eşigim bilen ho-ol garyp-gasarlaryň arasynda oturdym welin, hiç kimiň gözüne ilmedi. Ynha, gyzył don geýip geldim welin, başga ýagdaý. Hawa, adamlar, bu nahary maňa däl, egnimdäki dona getirdiler. Onsoň iýmelem şol bolýar-da – diýip, ol ýene sözünü dowam eden. – Asla, iýdirilmeli zatlar garyp-pukaralara paýdyr. Garyp barka, baýa sadaka degişlem däl. Hawa, adamlar, «Aşyňy aja ber, gyzyňy aşyga» diýleniniň biri şüdür.

■ Jüýje çybygyndan oňa-da bagyşlaýaryn

Günleriň bir gününde Kemine Hywadan göçüp gelýärkä, bir tanyş obasyna düşüpdür. Demini-dynjyny alansoň, jüýjelerini iýmlemäge başlapdyr. Jüýjeler bolsa berlen iým-däneleriniň üstünde urşup ugrapdyrlar. Kemine hem eline bir çybyk alyp, ýaňky uruşýan jüýjeleri saýgylamaga başlapdyr. Ol wagt bu obanyň mollasy gelip:

– A-a-ý, sakgaldaş! Jüýjeleriň günäkärini tanap urgun –

diýipdir.

Ozalam göç-gondan jany ýangynly Kemine:

– A molla kişi, size kim diýerler? – diýen.

Molla:

– Bize «molla behişdi» diýerler – diýip, jogap beripdir.

Onda Kemine:

– Eý, molla behuşdi, eger seni behiştde görsem, sesimi-üýnümi çykarmaryn, ýöne dowzahda görsem, geň etmerin – diýen.

Bu söze ýaňky mollanyň girre gahaty gelip, Keminä topulypdyr.

Adamlar muny tutup:

– Aý mollamyz, bu adama molla Kemine diýerler. Munuň aýdan sözlerine ýylgyryp durmalydyr. Munuňky akyldyr. Bu adamynyň sözi mähek daşy ýalydyr... – diýip, ony saklapdyrlar.

Kemine hem adamlara garap:

– Şol mollany saklap, görgi görüp durmaň. Gaty gitse, jüýje çybygyndan oňa-da bagyşlaýaryn – diýipdir.

■ Dänäňi saçawergin, Kemine ata!

Alymlar üýşmeleňinde Kemineden:

– Aý, halypa, şahyrlarda kim ýiti, kim ökde? – diýip sorapdyrlar.

Onda Kemine:

– Magtymguly Pyragydyr – diýipdir.

– Hany, seniň goşgularyňam-a oňat ýaly-la. Biziň üçin-ä örän täsirli.

Kemine:

– Sözüň oragyny Magtymguly orandyr. Biziňki onuň hoşasyny çöplemekdir – diýen. Alymlar:

– Hoşañ dānesi niçik bolar? – diýenler.

Kemine:

– Hoşany çöpläp üýşürüp bolsa, dānesi dok bolar, samany ugursyz bolar – diýen.

Onda olar:

– Torgaýy düwündirip duran dāne seçip bilseň, Kemine ata, seniňki hem oňat ýer tutar. Dänäňi saçawergin – diýipdirler.

Degişmeler